

Skrypty Becka

Bogumił Szmulik
Sławomir Serafin
Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz

Zarys prawa administracyjnego

4. wydanie

SKRYPTY BECKA

Zarys prawa administracyjnego

W sprzedaży:

Z. Kmieciak

POLSKIE SĄDOWNICTWO ADMINISTRACYJNE – ZARYS SYSTEMU, wyd. 2

Podręczniki Prawnicze

M. Wierzbowski (red.), A. Wiktorowska, M. Szubiakowski

**POSTĘPOWANIE ADMINISTRACYJNE – OGÓLNE, PODATKOWE, EGZEKUCYJNE
I PRZED SĄDAMI ADMINISTRACYJNYMI**, wyd. 18

Studia Prawnicze

R. Kędziora

KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO. KOMENTARZ, wyd. 5

Komentarze Becka

KODEKS POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNEGO, wyd. 33

Twoje Prawo

dr hab. Bogumił Szmulik
prof. Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

dr Sławomir Serafin

dr Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz
Katolicki Uniwersytet Lubelski
Jana Pawła II

Zarys prawa administracyjnego

4. wydanie
uaktualnione i zmienione

WYDAWNICTWO C.H.BECK
WARSZAWA 2017

Poszczególne rozdziały opracowali:

prof. UKSW dr hab. Bogumił Szmulik: I, II § 6-7, § 9-11, VI, VIII

dr Sławomir Serafin: V, VII

dr Katarzyna Miaskowska-Daszkiewicz: II § 8, III, IV

Wydawca: *Wioletta Żelazowska*

© **Wydawnictwo C.H.Beck 2017**

Wydawnictwo C.H. Beck Sp. z o.o.
ul. Bonifraterska 17, 00-203 Warszawa

Skład i łamanie: TiM-Print, Warszawa
Druk i oprawa: Elpil, Siedlce

ISBN 978-83-255-9937-9

ISBN e-book 978-83-255-9938-6

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	XI
Wykaz literatury	XIII
Przedmowa	XV
Rozdział I. Zagadnienia ogólne	1
§ 1. Pojęcie administracji publicznej	2
§ 2. Cechy administracji i jej podziały	5
§ 3. Pojęcie i zakres prawa administracyjnego	10
§ 4. Powstanie i rozwój prawa administracyjnego w Polsce	13
I. Uwagi wstępne	13
II. Okres policystyki	14
III. Okres narodzin polskiej nauki prawa administracyjnego	15
IV. Okres rozwoju nauki prawa administracyjnego	16
§ 5. Podstawowe pojęcia w nauce prawa administracyjnego	18
I. Aparat administracyjny	18
II. Nadzór, kontrola, koordynacja, kierownictwo	19
III. Centralizacja i decentralizacja administracji	21
IV. Dobra publiczne, świadczenia publiczne, obowiązki publiczne	23
Rozdział II. Źródła prawa administracyjnego	25
§ 6. Pojęcie źródeł prawa i ich klasyfikacja	26
§ 7. Konstytucyjny system źródeł prawa	28
I. Uwagi wprowadzające	28
II. Konstytucja	29
III. Umowy międzynarodowe	31
IV. Ustawa	32
V. Rozporządzenie z mocą ustawy	37
VI. Rozporządzenia	38
§ 8. Źródła prawa Unii Europejskiej	39
I. Charakter prawa Unii Europejskiej	39
II. Klasyfikacja źródeł prawa Unii Europejskiej	40
III. Zasady stosowania prawa Unii Europejskiej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej	43
§ 9. Akty prawa miejscowego	48
I. Pojęcie aktów prawa miejscowego	48

II. Akty prawa organów gminy	50
III. Akty prawa organów powiatu	50
IV. Akty prawa organów samorządu województwa	51
V. Akty prawa wydawane przez wojewodę i organy administracji niezespólonej	51
§ 10. Akty normatywne o charakterze wewnętrznym	52
§ 11. Ogłaszanie aktów normatywnych	54
I. Wprowadzenie	54
II. Wejście w życie aktów normatywnych	55
III. Teksty jednolite i sprostowania błędów	57
IV. Dzienniki urzędowe	58
1. Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej	59
2. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”	59
3. Dziennik Urzędowy Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski B” ...	60
4. Dzienniki urzędowe ministrów kierujących działami administracji rządowej oraz dzienniki urzędowe urzędów centralnych	61
5. Wojewódzkie dzienniki urzędowe	61
6. Monitor Sądowy i Gospodarczy	62
Rozdział III. Stosunek administracyjnoprawny	65
§ 12. Pojęcie i cechy stosunku administracyjnoprawnego	65
I. Pojęcie stosunku administracyjnoprawnego	65
II. Cechy stosunku administracyjnoprawnego	67
III. Elementy stosunku administracyjnoprawnego	68
§ 13. Sposoby nawiązania i ustania stosunku administracyjnoprawnego	69
§ 14. Rodzaje stosunków administracyjnoprawnych	70
Rozdział IV. Formy działania administracji publicznej	73
§ 15. Uwagi wstępne	74
§ 16. Podział form działania administracji publicznej	78
§ 17. Akty normatywne stanowione przez administrację	84
§ 18. Pojęcie, cechy i rodzaje aktów administracyjnych	87
I. Akt administracyjny	87
II. Rodzaje aktów administracyjnych	93
§ 19. Uznanie administracyjne	101
I. Pojęcie uznania administracyjnego	101
II. Uznanie administracyjne a pojęcia niedookreślone	103
§ 20. Milczące załatwienie sprawy	106
§ 21. Umowa cywilnoprawna	107
§ 22. Umowa administracyjna	110
§ 23. Uгода administracyjna	111
§ 24. Mediacja	113
§ 25. Porozumienie	114
§ 26. Przyrzeczenie	117
Rozdział V. Podmioty administracji publicznej	119
§ 27. Uwagi ogólne	119

§ 28. Organy administracji publicznej	121
§ 29. Samorząd	125
§ 30. Zakłady publiczne	126
§ 31. Fundacje prawa publicznego	128
Rozdział VI. Ustrój administracji państwowej	131
§ 32. Administracja naczelna	132
I. Uwagi wstępne	132
II. Prezydent	133
III. Rada Ministrów	138
1. Pozycja ustrojowa	138
2. Skład i organizacja Rady Ministrów	139
3. Powoływanie i odpowiedzialność rządu	141
4. Kompetencje	144
IV. Prezes Rady Ministrów	145
1. Pozycja ustrojowa	145
2. Kompetencje	145
V. Ministrowie	147
1. Pozycja ustrojowa	147
2. Ministrowie kierujący działem administracji rządowej	147
3. Ministrowie wypełniający zadania wyznaczone im przez Prezesa Rady Ministrów	148
4. Sekretarze i podsekretarze stanu	148
VI. Przewodniczący komitetów określonych w ustawie	149
VII. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	151
§ 33. Urzędy centralne i agencje	154
§ 34. Administracja rządowa terenowa (zespolona i niezespolona)	159
I. Wprowadzenie. Podział terytorialny państwa	159
II. Wojewoda	160
1. Pozycja ustrojowa	160
2. Wojewoda jako przedstawiciel rządu	161
3. Wojewoda jako zwierzchnik zespolonej administracji rządowej	162
4. Wojewoda jako organ nadzoru nad jednostkami samorządu terytorialnego	162
5. Wojewoda jako reprezentant Skarbu Państwa	164
III. Wojewódzka administracja zespolona	164
IV. Terenowe organy rządowej administracji niezespolonej	169
V. Inne terenowe organy administracji	175
Rozdział VII. Samorząd terytorialny	181
§ 35. Pojęcie i istota samorządu terytorialnego	181
§ 36. Uwagi historyczne	182
§ 37. Struktura organizacyjna samorządu gminnego	183
I. Uwagi ogólne	183
II. Organy gminy	184
1. Rada Gminy	184
2. Wójt (burmistrz, prezydent miasta)	188

III. Jednostki pomocnicze	190
§ 38. Struktura organizacyjna powiatu	192
I. Uwagi ogólne	192
II. Organy powiatu	194
1. Rada powiatu	194
2. Zarząd powiatu	197
III. Powiatowa administracja zespolona	199
IV. Miasto na prawach powiatu	201
§ 39. Struktura organizacyjna województwa samorządowego	201
I. Uwagi ogólne	201
II. Organy samorządu województwa	203
1. Sejmik województwa	203
2. Zarząd województwa	206
§ 40. Zadania samorządu terytorialnego	209
§ 41. Mienie samorządowe, finanse i gospodarka komunalna	214
I. Mienie jednostek samorządu terytorialnego	214
II. Podstawy gospodarki finansowej	217
III. Gospodarka komunalna	221
§ 42. Współdziałanie jednostek samorządu terytorialnego	223
§ 43. Nadzór nad samorządem terytorialnym	225
Rozdział VIII. Kontrola administracji	229
§ 44. Kontrola sądowa administracji	230
I. Uwagi wstępne	230
II. Sądownictwo administracyjne	232
1. Geneza sądownictwa administracyjnego	232
2. NSA w świetle ustawy z 11.5.1995 r.	234
3. Sądy administracyjne w obowiązującym stanie prawnym	240
III. Sądy powszechne a kontrola administracji	248
IV. Trybunał Konstytucyjny	249
V. Trybunał Stanu	252
§ 45. Kontrola pozasądowa administracji	255
I. Najwyższa Izba Kontroli	255
1. Pozycja ustrojowa	255
2. Kryteria i zakres kontroli	255
3. Organizacja	257
4. Postępowanie kontrolne	259
II. Centralne Biuro Antykorupcyjne	262
1. Zadania	262
2. Organizacja	264
3. Czynności kontrolne	265
III. Rzecznik Praw Obywatelskich	267
1. Wprowadzenie	267
2. Organizacja	268
3. Kompetencje	269
4. Środki działania	270
IV. Rzecznik Praw Dziecka	273

V. Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	275
VI. Państwowa Inspekcja Pracy	278
§ 46. Kontrola wewnętrzna administracji	281
I. Wprowadzenie	281
II. Kontrola resortowa	282
III. Kontrola instancyjna	283
IV. Kontrola międzyresortowa	284
V. Kontrola prokuratorska	292
VI. Regionalne izby obrachunkowe	295
Indeks rzeczowy	299

WYKAZ SKRÓTÓW

AUWr	Acta Universitatis Wratislavis
AdmRzWU	ustawa z 23.1.2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 525 ze zm.)
Dz.U.	Dziennik Ustaw
GospNierU	ustawa z 21.8.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 2147 ze zm.)
KASU	ustawa z 16.11.2016 r. o Krajowej Administracji Skarbowej (Dz.U. z 2016 r. poz. 1947 ze zm.)
KC	Kodeks cywilny
KK	Kodeks karny
KPA	Kodeks postępowania administracyjnego
KPC	Kodeks postępowania cywilnego
KRRiT	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
M.P.	Monitor Polski
MoP	Monitor Prawniczy
NTA	Najwyższy Trybunał Administracyjny
NSA	Naczelnny Sąd Administracyjny
NSAU	<i>ustawa z 11.5.1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. Nr 74, poz. 368 ze zm.)</i>
nast.	następny (-a, -e)
OMT	Organizacja – Metody – Technika
OrdPU	ustawa z 29.8.1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 201 ze zm.)
orz.	orzeczenie
PiP	Państwo i Prawo
PIP	Państwowa Inspekcja Pracy
PL	Przegląd Legislacyjny
PS	Przegląd Sądowy
PostAdmU	ustawa z 30.8.2002 r. – Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 718 ze zm.)
PrBud	ustawa z 7.7.1994 r. – Prawo budowlane (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 1332)
PrStow	ustawa z 7.4.1989 r. – Prawo o stowarzyszeniach (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 210)

Prz. Sejm.	Przeгляд Sejmowy
reg. Sejmu	uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z 30.7.1992 r. – Regulamin Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej (tekst jedn. M.P. z 2012 r. poz. 32 ze zm.)
reg. Senatu	uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z 23.11.1990 r. – Regulamin Senatu (tekst jedn. M.P. z 2016 r. poz. 824 ze zm.)
RIO	Regionalne Izby Obrachunkowe
RMU	ustawa z 8.8.1996 r. o Radzie Ministrów (tekst jedn. Dz.U. z 2012 r. poz. 392 ze zm.)
RPD	Rzecznik Praw Dziecka
RPO	Rzecznik Praw Obywatelskich
RPOU	ustawa z 15.7.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich (tekst jedn. Dz.U. z 2017 r. poz. 958)
RzZN	Rzeszowskie Zeszyty Naukowe
SamGminU	ustawa z 8.3.1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 446 ze zm.)
SamPowU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 814 ze zm.)
SamWojU	ustawa z 5.6.1998 r. o samorządzie województwa (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. poz. 486 ze zm.)
SP	Studia Prawnicze
ST	Samorząd Terytorialny
SwobGospU	ustawa z 2.7.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn. Dz.U. z 2016 r. poz. 1829 ze zm.)
tekst jedn.	tekst jednolity
TFUE	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej
TK	Trybunał Konstytucyjny
TS	Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej
TUE	Traktat o Unii Europejskiej
w zw.	w związku
ze zm.	ze zmianami

WYKAZ LITERATURY

- A. Agopszowicz, Z. Gilowska*, Ustawa o gminnym samorządzie terytorialnym. Komentarz, Warszawa 1999
- B. Banaszak*, Prawo konstytucyjne, Warszawa 2004
- T. Bigo*, Prawo administracyjne. Instytucje ogólne, Wrocław 1948
- J. Boć* (red.), Prawo administracyjne, Wrocław 2005
- M. Chmaj* (red.), Prawo administracyjne. Część ogólna, Warszawa 2007
- D. Dąbek*, Prawo miejscowe samorządu terytorialnego w obliczu założeń reformy administracji publicznej, [w:] *E. Knosala, A. Matan, G. Łaszczycza* (red.), Prawo administracyjne w okresie transformacji ustrojowej, Kraków 1999
- B. Dolnicki*, Samorząd terytorialny, Kraków 2006
- B. Dolnicki* (red.), Ustawa o samorządzie powiatowym. Komentarz, Kraków 2005
- Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szłowska, M. Stahl*, Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie, Warszawa 2004
- J. Filipek*, Prawo administracyjne. Instytucje ogólne, Warszawa 2003
- L. Garlicki*, Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykładu, Warszawa 2006
- H. Izdebski*, Samorząd terytorialny. Podstawy ustroju i działalności, Warszawa 2006
- M. Kallas*, Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 1997
- S. Kasznica*, Polskie prawo administracyjne, Poznań 1946
- J. S. Langrod*, Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej, t. 1, Kraków 1948
- Z. Leoński*, Nauka administracji, Warszawa 2004
- J. Łętowski*, Prawo administracyjne. Zagadnienia podstawowe, Warszawa 1990
- Z. Niewiadomski* (red.), Samorząd terytorialny. Ustrój i gospodarka, Bydgoszcz–Warszawa 2001
- Z. Niewiadomski* (red.), *Z. Cieślak, I. Lipowicz, G. Szpor*, Prawo administracyjne, Warszawa 2006
- E. Nowacka*, Polski samorząd terytorialny, Warszawa 2006
- E. Ochendowski*, Prawo administracyjne. Część ogólna, Toruń 2004
- A. Peretiatkowicz*, Podstawowe pojęcia prawa administracyjnego, Poznań 1946
- E. Radziszewski*, Zadania i kompetencje organów administracji publicznej po reformie ustrojowej państwa, Warszawa 2000
- P. Sarnecki* (red.), Prawo konstytucyjne RP, Warszawa 2005
- J. Sługocki*, Prawo administracyjne, Kraków 2007
- J. Starościak*, Prawo administracyjne, Warszawa 1978
- M. Stefaniuk*, Centralne organy administracji rządowej po reformie ustrojowej państwa (wybrane zagadnienia prawno-ustrojowe), [w:] Administracja i prawo administracyjne u progu trzeciego tysiąclecia, Łódź 2000

-
- Z. Szeliga, Źródła prawa w Konstytucji RP z 2 IV 1997 roku, [w:] B. Szmulik, M. Żmigrodzki (red.), Ustrój organów ochrony prawnej, Lublin 2005
- E. Ura, E. Ura, Prawo administracyjne, Warszawa 2006
- M. Wierzbowski (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2007
- P. Winczorek, Komentarz do Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Warszawa 2000
- E. Zieliński, Administracja rządowa w Polsce, Warszawa 2001
- J. Zimmermann, Prawo administracyjne, Kraków 2006

PRZEDMOWA

Zgodnie z art. 7 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. Administracja publiczna, będąc władzą wykonawczą, opiera swoje funkcjonowanie na przepisach prawa administracyjnego. Przedmiotem prawa administracyjnego jest, co do zasady, administracja publiczna, stanowiąca podstawowy instrument realizacji przez państwo i pozostałe korporacje, a zwłaszcza samorząd terytorialny, powierzonych im zadań. Zadania te to zaspokajanie zbiorowych i indywidualnych potrzeb obywateli wynikających przede wszystkim z przyjętych zasad współżycia ludzi w społeczeństwie.

Mnogość obszarów działania administracji publicznej, wynikająca z różnorodnych jej zadań, determinuje istotną cechą prawa administracyjnego, jaką jest brak jego kodyfikacji. Przepisy prawa administracyjnego rozproszone są na wszystkich szczeblach hierarchii źródeł prawa – zarówno prawa powszechnie obowiązującego, jak i prawa o charakterze wewnętrznym. Z racji kompleksowej regulacji wyodrębnionych zagadnień, wyróżniamy tzw. działy prawa administracyjnego szczegółowego, jak np. prawo: budowlane, pomocy społecznej, wodne, farmaceutyczne, morskie, lotnicze itp. Zważywszy, iż prawo administracyjne reguluje kwestie bieżącego działania różnych organów administracji publicznej, normowaniem swym obejmuje bardzo odmienne i jednocześnie niestabilne temporalnie stany. Z tego względu, w odróżnieniu do prawa cywilnego i karnego, jego kodyfikacja wydaje się niemożliwa.

Z perspektywy celów dydaktycznych, szczególnego znaczenia nabiera brak części ogólnej, znanej prawu karnemu i cywilnemu, porządkującej teoretyczne zagadnienia prawa administracyjnego. Wobec bierności prawodawcy w tym zakresie, rolę tę przejmuje doktryna, podejmując wysiłek wyjaśnienia teoretycznych podstaw prawa administracyjnego. W ten nurt wpisuje się także niniejsze opracowanie, w jego rozdziałach I–IV.

Niniejsza publikacja jest jedną z wielu podejmowanych prób przedstawienia problematyki administracji publicznej i regulującego ją prawa administracyjnego. Z racji przyjętej formuły podręcznika jest jednocześnie ukierunkowana na zaprezentowanie jedynie podstawowych zagadnień ogólnych i ustrojowych prawa administracyjnego. Poza ramami podręcznika Autorzy pozostawili problematykę prawa administracyjnego materialnego oraz postępowania administracyjnego i sądownoadministracyjnego. Zamierzeniem Autorów było jednak kompleksowe i zrozumiałe przekazanie podstawowych informacji z zakresu zagadnień ogólnych prawa administracyjnego i ustroju administracji publicznej, tak by pozycja ta cieszyła się zainteresowaniem możliwie szerokiego grona adresatów.

Prawo administracyjne jest jednym z podstawowych i zarazem obowiązkowych przedmiotów na studiach prawniczych i administracyjnych, ale nie tylko. Wykłada się je również na innych kierunkach, w zależności od specjalności i przyjętego programu studiów.

Oddając do rąk Czytelników czwarte wydanie niniejszej publikacji, Autorzy wyrażają nadzieję, że jej zaktualizowana i uzupełniona zawartość w pełni sprostą zainteresowaniom, potrzebom i oczekiwaniom jej odbiorców, a także będzie inspiracją dla pogłębiania, przez adeptów nauki prawa i administracji, studiów nad szczegółowymi przepisami prawa regulującymi funkcjonowanie administracji publicznej.

Autorzy

Warszawa–Lublin, sierpień 2017 r.

ROZDZIAŁ I

ZAGADNIENIA OGÓLNE

Literatura: *T. Bigo*, Prawo administracyjne. Instytucje ogólne, Wrocław 1948; *J. Boć* (red.), Konstytucja Rzeczypospolitej oraz komentarz do Konstytucji RP z 1997 roku, Wrocław 1998; *tenże*, Konteksty wyróżniania administracji publicznej, [w:] *J. Boć* (red.), Administracja publiczna, Wrocław 2003; *J. Borkowska* (red.), Odpowiedzialność urzędnika administracji publicznej. Odpowiedzialność majątkowa, służbowa, cywilnoprawna i karna, Warszawa 2011; *W. Dawidowicz*, Wstęp do badań prawn-administracyjnych, Warszawa 1974; *tenże*, Prawo administracyjne, Warszawa 1987; *J. Dobkowski*, Pozycja prawnoustrojowa służb, straży i inspekcji, Warszawa 2007; *Z. Duniewska, B. Jaworska-Dębska, R. Michalska-Badziak, E. Olejniczak-Szałowska, M. Stahl* (red.), Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie, Warszawa 2002; *S. Fundowicz*, Decentralizacja administracji publicznej w Polsce, Lublin 2005; *R. Hauser, Z. Niewiadomski, A. Wróbel* (red.), System Prawa Administracyjnego, t. 6, Podmioty administrujące, Warszawa 2011; *E. Iserzon*, Prawo administracyjne. Podstawowe instytucje, Warszawa 1968; *H. Izdebski, M. Kulesza*, Administracja publiczna. Zagadnienia ogólne, Warszawa 2004; *H. Izdebski, M. Kulesza*, Administracja publiczna, Warszawa 1999; *M. Jaroszyński*, Przedmiot, zakres i ogólna charakterystyka administracji i prawa administracyjnego w PRL, [w:] *M. Jaroszyński, M. Zimmermann, W. Brzeziński* (red.), Polskie prawo administracyjne. Część ogólna, Warszawa 1956; *W.L. Jaworski*, Nauka prawa administracyjnego. Zagadnienia ogólne, Warszawa 1924; *S. Jędrzejewski, H. Nowicki*, Kontrola administracji publicznej, Toruń 1995; *M. Kallas*, Kształtowanie się administracji publicznej w Polsce, [w:] *Z. Niewiadomski* (red.), Prawo administracyjne. Część ustrojowa, Warszawa 2002; *S. Kasznica*, Polskie prawo administracyjne, Poznań 1947; *M. Kulesza*, Niektóre zagadnienia prawne definicji samorządu terytorialnego, PiP 1990, z. 1–2; *L. Lang*, Zagadnienia wstępne, [w:] *M. Wierzbowski* (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2000; *J.S. Langrod*, Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej, t. 1, Kraków 2003; *Z. Leoński*, Istota i rodzaje policji administracyjnej, [w:] Administracja publiczna u progu XXI wieku. Prace dedykowane prof. zw. dr. hab. Janowi Szreniawskiemu z okazji Jubileuszu 45-lecia pracy naukowej, Przemysł 2000; *W. Łączkowski*, Ustrojowe podstawy prawa publicznego, [w:] *S. Fundowicz* (red.), Współczesne problemy prawa publicznego, Lublin 1999; *K. Miaskowska-Daszkiewicz, M. Mazuryk* (red.), Prawne i aksjologiczne aspekty służby publicznej, Warszawa–Lublin 2010; *K. Miaskowska-Daszkiewicz, B. Szmulik* (red.), Encyklopedia samorządu terytorialnego, Warszawa 2010; *J. Niczyporuk*, Dekoncentracja administracji publicznej, Lublin 2006; *Z. Niewiadomski* (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2005; *Z. Niewiadomski* (red.), *Z. Cieślak, I. Lipowicz, G. Szpor*, Prawo administracyjne, Warszawa 2009; *E. Ochendowski*, Prawo administracyjne. Część ogólna, Toruń 2004; *W. Pańko*, Własność komunalna a funk-

cja samorządu terytorialnego, ST 1991, Nr 1–2; *A. Peretiatkowicz*, Podstawowe pojęcia prawa administracyjnego, Poznań 1946; *G.B. Peters*, Administracja publiczna w systemie politycznym, Warszawa 1999; *K. Skubiszewski* (oprac.), Nauka administracji i polskie prawo administracyjne, cz. 1, Wykłady dr Mariana Zimmermanna, prof. Uniwersytetu Poznańskiego, Poznań 1949; *K. Sobczak*, Administracja publiczna. Problemy węzłowe, Warszawa 1993; *M. Stahl, B. Jaworska-Dębska* (red.), Encyklopedia samorządu terytorialnego dla każdego, cz. 1, Ustrój, Warszawa 2010; *J. Starościak*, Prawo administracyjne, Warszawa 1978; *J. Starościak, E. Iserzon*, Prawo administracyjne, Warszawa 1963; *A. Szadok-Bratuń*, Z rodowodu polskiej nauki prawa administracyjnego, [w:] *J. Boć* (red.), Prawo administracyjne, Wrocław 2000; *M. Szewczyk*, Nadzór w materialnym prawie administracyjnym. Administracja wobec wolności i innych praw podmiotowych jednostki, Poznań 1995; *E. Ura*, Prawo administracyjne, Warszawa 2010; *taż*, Wybrane zagadnienia kształtowania się prawa administracyjnego i administracji w ujęciu historycznym, RzZN Prawo–Ekonomia 1992, t. XI; *E. Ura, E. Ura*, Prawo administracyjne, Warszawa 2001; *M. Wierzbowski* (red.), *J. Jagielski, J. Lang, M. Szubiakowski, A. Wiktorowska*, Prawo administracyjne, Warszawa 2009; *M. Wierzbowski, A. Wiktorowska*, Nadzór, kontrola, koordynacja, kierownictwo, [w:] *M. Wierzbowski* (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2000; *S. Wrzosek*, System: administracja publiczna. Systemowe determinanty nauki administracji, Lublin 2008; *M. Zdyb*, Samorząd a państwo. Nadzór nad samorządem terytorialnym, Lublin 1993; *J. Zimmermann*, Opinia prawna na temat projektu ustawy – Przepisy ogólne prawa administracyjnego, Zeszyty Prawnicze Biura Analiz Sejmowych 2010, Nr 2(26); *tenże*, Prawo administracyjne, Warszawa 2010.

§ 1. Pojęcie administracji publicznej

W znaczeniu potocznym **przez określenie administracji zazwyczaj rozumie się wszelką zorganizowaną działalność zmierzającą do osiągnięcia założonych celów**. Stąd też mówić można o administrowaniu domem, zakładem pracy czy też inną jednostką organizacyjną. Pojęcie administracji wywodzi się od łacińskich słów: *ministrare, administratio, administrare*, co oznacza wykonywać, zarządzać, służyć – ale nie rządzić: *gubernare*. To ostatnie pojęcie posiada szersze i ogólniejsze znaczenie. Łacińskie pochodzenie słowa administracja nie jest przypadkowe, bowiem to właśnie w Rzymie powstały pierwsze zarodki administracji publicznej jako administracji jednolitej, rozbudowanej przestrzennie, która pozwalała na właściwą koncentrację sił, jaką dysponowało państwo. Stworzono w ten sposób system gwarancji prawnych i odpowiedzialności administracyjnej, a jej aktywność oparto na zasadzie ciągłości i nakierowano na urzeczywistnianie szeroko pojętego dobra wspólnego. W takim ujęciu **administrację należało i należy rozumieć jako działalność trwałą, celową i planową**.

Spośród wielu rodzajów administracji przedmiotem naszych zainteresowań jest **administracja publiczna**, czyli taka, która jest sprawowana przez państwo w szerokim tego słowa znaczeniu, a więc przez organy państwowe, samorządowe i inne. Samo zaś pojęcie administracji publicznej w powojennej Polsce przywrócone zostało wraz z odrodzeniem się instytucji samorządu terytorialnego. Wcześniej, od 1950 r., posługiwano się określeniem „administracja państwowa”, przez które to określenie

rozumiano „system podmiotów utworzonych i wyposażonych przez ustawę w kompetencje do prowadzenia organizatorskiej i kierowniczej działalności na podstawie ustaw w kierunku wewnętrznym oraz zewnętrznym, przy czym zarówno przebieg, jak i skutki działalności zewnętrznej przypisywane są zawsze państwu jako takiemu” (*W. Dawidowicz*, Prawo administracyjne, Warszawa 1987, s. 8–9). Porównując użyte tu dwa pojęcia, zaznaczyć należy, że pojęcie administracji publicznej jest szersze od pojęcia administracji państwowej i obejmuje ono nie tylko państwowe podmioty administracji, ale również pozostałe podmioty spełniające funkcje tej administracji (np. samorząd terytorialny).

Administrację można rozpatrywać w oparciu o dwa kryteria. Według kryterium pierwszego – administracja jest **organizacją**, która składa się z różnorodnych jednostek wyposażonych w kompetencje określone w ustawach i tworzących pewien zamknięty układ organizacyjny, mający realizować zadania państwowe lub publiczne, albo też jedne i drugie. Według kryterium drugiego – administracja jest pewną **działalnością**. Gdy taką działalność prowadzi państwo jako organizacja, wówczas mówimy o administracji państwowej w ścisłym znaczeniu. Jeśli natomiast działalność taką prowadzi administracja państwowa oraz inne organy i instytucje, wtedy należy mówić o administracji publicznej, która obejmuje administrację państwową w znaczeniu ścisłym i administrację wykonywaną przez inne organy i instytucje nienależące do aparatu państwowego (np. samorząd terytorialny). Jeżeli zaś mamy do czynienia z działalnością instytucji niepublicznych, które nie realizują zadań publicznych wynikających z ustaw, wtedy mówimy o administracji prywatnej (*J. Lang*, Zagadnienia wstępne, [w:] *M. Wierzbowski* (red.), Prawo administracyjne, Warszawa 2000, s. 15–16).

Dokonane rozróżnienie posiada istotne znaczenie, albowiem nieodłącznie związane jest z zasadą podziału władz w nowoczesnym państwie. Wyróżnienie trzech sfer, tj. władzy ustawodawczej, wykonawczej i sędziowskiej, dało podstawę dla ukształtowania się nauki prawa administracyjnego. Najogólniej zasada podziału władz polega na przydzieleniu określonych działań państwa określonym organom państwowym. Wyodrębnienie zaś wykonawczej funkcji państwa – administracji państwowej, wpłynęło na pojawienie się zapotrzebowania w kwestiach regulacji prawnych w tym zakresie oraz badania tych regulacji. Jednak ostateczne ustalenie zakresu pojęcia administracji nie jest łatwe, bowiem zastosowane tu kryteria, mające posłużyć uporządkowaniu treści składającej się na pojęcie administracji, zazębiają się. Wprawdzie zadania administracyjne wykonywane są przeważnie przez organy administracyjne, ale w powyższym procesie biorą także udział organy ustawodawcze i organy wymiaru sprawiedliwości. Obraz komplikuje również fakt, że organy administracyjne upoważnione są do stanowienia prawa oraz – w pewnym tylko zakresie – wykonywania wymiaru sprawiedliwości – np. karanie przez policję w postępowaniu mandatowym (*E. Ochendowski*, Prawo administracyjne. Część ogólna, Toruń 2000, s. 19–20). Można więc śmiało w tym miejscu postawić pytanie: czym więc jest administracja?

